

ಗಿರ್ ಸಿಂಹಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಭಾಗ್ಯ?

(43ನೇ ಪುಟದಿಂದ)

ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ 200 ಟ್ರ್ಯಾಕ್ಸ್ (ಅರಣ್ಯ ರಕ್ಷಕರು), 80 ಸಫಾರಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಗಳು, 150 ಸಫಾರಿ ಜೀಪ್ ಚಾಲಕರಿಗೆ ಸಿಂಹಗಳ ಚಲನವಲನ, ಆರೋಗ್ಯ ಸ್ಥಿತಿ ಪರಿಶೀಲನೆ ಕುರಿತು ತರಬೇತಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಯಾವುದಾದರೂ ಸಿಂಹದ ಆರೋಗ್ಯ ಹದಗೆಟ್ಟಿರುವ ಕುರಿತು ಅವರ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಅವರು ಅರಣ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಆಯಾ ಸಿಂಹಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸಿಂಹಗಳು ಸಮೂಹ ಜೀವಿಗಳಾಗಿದ್ದು, ತಮ್ಮ ಗುಂಪಿನ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಸಿಂಹ ಚಿಹ್ನೆಗೊಂದು ತಿಂಗಳುಗಟ್ಟಲೆ ದೂರವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಮರಳಿ ತಮ್ಮ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.'

ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಸಂಘರ್ಷ

ಅಭಯಾರಣ್ಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಈಚೆಗೆ ವನ್ಯಜೀವಿ-ಮಾನವ ಸಂಘರ್ಷವೂ ಆಗಾಗ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅಭಯಾರಣ್ಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನವ

ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವುದೂ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ತಜ್ಞರು ಹೇಳುವಂತೆ, 'ಏಷಿಯನ್ ಸಿಂಹಗಳಿಗೆ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಜೀವಿಸಲು ಅತಿ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಸ್ಥಳಾವಕಾಶದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಆದರೆ, ಗಿರ್ ಅಭಯಾರಣ್ಯದ್ದು ಸೀಮಿತ ಸ್ಥಳಾವಕಾಶ. ಇದರಿಂದ ಈಗಾಗಲೇ ಹಲವು ಸಿಂಹಗಳು ಸಂರಕ್ಷಿತ ಅರಣ್ಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮೀರಿ ತಮ್ಮ ನೆಲೆಯನ್ನು ಬೇರೆಡೆ ಕಂಡುಕೊಂಡಿವೆ. ಮೂಲತಃ 1,412 ಚ.ಕಿ.ಮೀ. ಪ್ರದೇಶವನ್ನು 'ಸಂರಕ್ಷಿತ ತಾಣ' ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿದ್ದರೂ ಈಚೆಗಿನ ಒಂದು ಸಮೀಕ್ಷೆಯಂತೆ ಸಿಂಹಗಳು ಸುಮಾರು 16,000 ಚ.ಕಿ.ಮೀ. ವ್ಯಾಪ್ತಿಯವರೆಗೆ ನೆಲೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಈ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮೇಲಿ, ಭಾವನಗರ ಹಾಗೂ ಜುನಾಗಢ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಸುಮಾರು 1,050 ಗ್ರಾಮಗಳು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಮಾನವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಿವೆ. ಉಪ ಅರಣ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿ (ಡಿಸಿಎಫ್) ರಾಮರತನ ನಾಲಾ ಪ್ರಕಾರ, ಈಚೆಗೆ ವನ್ಯಜೀವಿ ಹಾಗೂ ಮಾನವ ಸಂಘರ್ಷ ಹೆಚ್ಚಿರುವುದು ನಿಜ. 'ಅಭಯಾರಣ್ಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಗಳ ಜತೆ ಚಿರತೆ ಮತ್ತಿತರ ವನ್ಯಜೀವಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಆದರೆ, ಅರಣ್ಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮಾತ್ರ ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಸಿಂಹಗಳು ಅಭಯಾರಣ್ಯದ ಸೀಮಿತ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಮೀರಿ ಬೇರೆಡೆ ತಮ್ಮ ನೆಲೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಇದು

ಸಿಂಹಗಳು, ಮನುಷ್ಯರು ಹಾಗೂ ಅವರ ಸಾಕು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಆತಂಕವನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡಿದೆ. ಇದು ಅಪಾಯದ ಕರೆಗಂಟೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಅವರು.

2010ರಲ್ಲಿ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದ ತಜ್ಞ ಮೀನಾ ವೆಂಕಟರಾಮನ್ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವಂತೆ, 'ಗಿರ್ ಅಭಯಾರಣ್ಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಅದರ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸರಾಸರಿ 1,000 ದನಕರುಗಳು ಸಿಂಹಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತವೆ.'

ನೆರೆಯಾಚೆ ಸಿಂಹಗಳು?

ಸಿಂಹಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ಹೆಚ್ಚಳವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಗುಜರಾತ್ ಸರ್ಕಾರ ಪರ್ಯಾಯ ನೆಲೆಗೊಂದು ಗಿರ್ ಅಭಯಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಮಿಟಿಯಾಲಾ, ಗಿರ್ನಾರ್, ಪನಿಯಾ ಮತ್ತು ಬರ್ಡಾ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದೆ. ಈ ಅರಣ್ಯಗಳೂ ಮೂಲತಃ ಸಿಂಹಗಳ ವಾಸಸ್ಥಾನವೇ ಆಗಿದ್ದವು ಎಂಬುದು ವಿಶೇಷ.

ಆದರೆ, ಈಚೆಗೆ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ನೀಡಿರುವ ನಿರ್ದೇಶನದಂತೆ ಗುಜರಾತ್ ಸರ್ಕಾರ 'ಗಿರ್'ದಲ್ಲಿನ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಸಿಂಹಗಳಿಗೆ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶದ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕಿದೆ. ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದ 'ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಲಾಂಛನ'ವಾಗಿರುವ ಸಿಂಹಗಳನ್ನು ಬೇರೆಡೆ ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಲು ಗುಜರಾತ್ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ನ ನಿರ್ದೇಶನದಂತೆ ಕ್ರಮ ವಹಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಸಮಿತಿಯೊಂದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದು, ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಯನದ ವರದಿ ಶೇಕಡಾ 100ರಷ್ಟು ಸಂತ್ಯಕ್ತ ತಂದರೆ ಮಾತ್ರ ಸಿಂಹಗಳ ಸ್ಥಳಾಂತರಕ್ಕೆ ಕ್ರಮ ವಹಿಸುವುದಾಗಿ ಸರ್ಕಾರ ಭರವಸೆ ನೀಡಿದೆ.

'ಗ್ರೀನ್ ಪೀಸ್' ಇಂಡಿಯಾದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ನಿರ್ದೇಶಕ ಹಾಗೂ ಸಿಂಹ ತಜ್ಞ ರವಿ ಚೇಲಂ ಅವರು ಹೇಳುವಂತೆ, 'ನಿಮ್ಮ ಬಳಿ ಇರುವ ಎಲ್ಲ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನೂ ಒಂದೇ ಚೀಲದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಡಬೇಕು ಎಂಬುದು ಜಾಣತನದ ನಿರ್ಧಾರವಲ್ಲ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಸಿಂಹಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ನೆಲೆ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು ಒಳ್ಳಿತು. ಇದರಿಂದ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಗಳ ಸುರಕ್ಷತೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕ್ರಮ ವಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಇದು ಸಂಭವನೀಯ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಅಥವಾ ಮಾನವನಿರ್ಮಿತ ಅಪಾಯಗಳಿಂದ ಸಿಂಹಗಳ ಜೀವಕ್ಕೆ ವಿಮೆ ಒದಗಿಸಿದಂತೆ.'

₹10 ಕೋಟಿ ಆದಾಯ

ಗಿರ್ ಅಭಯಾರಣ್ಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಫಾರಿ ಮೂಲಕ ವಾರ್ಷಿಕ ಸರಾಸರಿ ₹10 ಕೋಟಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಆದಾಯ ಸಂಗ್ರಹವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಫಾರಿ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಗಳು

ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಶೇಕಡಾ 35ರಷ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಈ ತಾಣ ವನ್ಯಜೀವಿ ಪ್ರೇಮಿಗಳು ಹಾಗೂ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಿನ ತಾಣವಾಗಿದೆ. ವಾರ್ಷಿಕ ಸರಾಸರಿ 5 ಲಕ್ಷ ಪ್ರವಾಸಿಗರು ಇಲ್ಲಿ ಭೇಟಿ ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಈ ಬೃಹತ್ ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಅರಣ್ಯದ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಡ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆ 'ಗಿರ್ ಸಾಸನ್' ಮುಖ್ಯ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶ-ದಿಂದ 12 ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿ 'ದೇವಲಿಯಾ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಉಪ ಅರಣ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ. ಈ ಉಪ ಅರಣ್ಯ 412 ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ 10 ಸಿಂಹಗಳು, ಕೆಲ ಚಿರತೆಗಳು ಹಾಗೂ ಇತರ ವನ್ಯಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಆವಾಸ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

'ಈ ರೀತಿ ಪರ್ಯಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಮೂಲಕ ಮುಖ್ಯ ಅರಣ್ಯದ ಮೇಲಿನ ಒತ್ತಡ ತಗ್ಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ಶೇಕಡಾ 65 ರಷ್ಟು ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಭೇಟಿ 'ದೇವಲಿಯಾ'ಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಸಿಂಹ, ಚಿರತೆಗಳಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಿತರ ವನ್ಯಜೀವಿಗಳನ್ನು ನೋಡುವ ಸುಲಭದ ಅವಕಾಶ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ರಾಮರತನ ನಾಲಾ.

(ಅನುವಾದ: ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ರೊಟ್ಟಿ)